Valtakunnansyyttäjä 7.1.2021 Dnro 141/61/20

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: HE 226/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Lakivaliokunta on pyytänyt otsikkoasiassa valtakunnansyyttäjältä kirjallista lausuntoa sekä asiantuntijaansa kuultavaksi lakivaliokunnassa 9.2.2021.

Pyydettynä lausuntona esitän seuraavaa:

Valtakunnansyyttäjän toimisto pitää ehdotettua rikoslain 25 luvun 9 §:n syyteoikeussäännöksen muutosta kannatettavana siinä esitetyin tavoin ja perustein. Sellaisenaan se on kuitenkin vielä yksin riittämätön ja tarvitsee tuekseen muitakin lainsäädäntömuutoksia maalittamisilmiön torjumiseksi. Valtioneuvoston kanslian toimeksiannosta onkin valmistunut näitä koskeva selvitys: Mika Illman: Järjestelmällinen häirintä ja maalittaminen. Lainsäädännön arviointia. Valtioneuvoston selvitys 2020:3. On toivottavaa, että keskustelu tarvittavista lainsäädäntömuutoksista jatkuisi edelleen.

Puheena olevan syyteoikeussäännöksen muuttaminen on perusteltua hallituksen esityksessä esiin tuotujen näkökohtien vuoksi. Kuten esityksessäkin on todettu, mikäli asianomistaja ei vaadi rangaistusta, tutkinta lopetetaan, eivätkä erittäin tärkeää yleistä etua perustelevat seikat tule välttämättä syyttäjän tietoon. Lisäperusteluina todettakoon, että rikoslain 25 luvun 9 §:ssä tarkoitetun erittäin tärkeän yleisen edun soveltamiskynnys on siinä määrin korkea, ettei laittoman uhkauksen kohdistuminen henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi yleensä täytä erittäin tärkeän yleisen edun vaatimusta. Siten, vaikka esitutkinnassa tulisikin ilmi, että henkilö on työtehtäviensä vuoksi joutunut uhkauksen kohteeksi, tutkinta voidaan päättää. Lakivaliokunnan lausunnon (1994 vp - LaVM 22 vp - 94/1993 vp, s. 16) perusteella, erityisen tärkeän yleisen edun voidaan katsoa edellyttävän varsin törkeää rikosta. Näin ollen nykyisessä tilanteessa erittäin tärkeän yleisen edun soveltaminen tavanomaisiin työperusteisiin uhkailutapauksiin vain laintulkintaa muuttamalla ei olisi mahdollista.

Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi kunnianloukkausta ja yksityiselämää koskevan tiedon levittämistä koskevia syyteoikeussäännöksiä (RL 24:12.2). Niiden osalta todetaan (s.29), että syyteoikeusjärjestelyjä saattaisi olla perusteltua arvioida sananvapauslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Ehdotus on kannatettava. Mainittujen rikosten muuttamista virallisen syytteen alaiseksi ei tule tässä vaiheessa harkita. Tämän lisäksi pidän erittäin

Syyttäjälaitos
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800
Faksi 029 56 20888
syyttajalaitos.fi
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

tärkeänä, että sananvapauslain 24 §:n säännöstä tarkastellaan uudelleen ja siihen tehdään tarvittavat muutokset. Valtakunnansyyttäjän yksinomainen syyteharkintavalta koskee nykyisin myös sellaisia rikoksia, jotka eivät sijoitu sananvapauden ydinalueelle ja joiden liityntä sananvapauteen on varsin etäinen. Esimerkkinä mainittakoon lapsipornon levittäminen. Tässä yhteydessä tulee kokonaisvaltaisesti harkita, minkälaisiin rikoksiin ja rikostyyppeihin valtakunnansyyttäjän yksinomainen syyteharkintavalta on perusteltua ulottaa. Viittaan tältä osin valtakunnansyytäjän esitykseen oikeusministeriölle 8.12.2010 dnro 96/61/10 sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 24 §:n 1 momentin muuttamiseksi. Todettakoon, ettei myöskään laiton uhkaus tyypillisesti edellytä pidemmälle menevää punnintaa sananvapauden ja muiden perusoikeuksien välillä. EIS:n ja EIT:n oikeuskäytännön perusteella on selvää, että laiton uhkaus rajautuu sananvapauden suojan ulkopuolelle. Siten rikoksia, jotka eivät vaadi valtakunnansyyttäjän yksinomaisen syyteharkintavallan käyttöä eikä erityistä vaaraa syyttämiskäytännön epäyhtenäisyydestä ole, ei ole tarpeen säätää valtakunnansyyttäjän syytemonopolin piiriin kuuluvaksi.

Syyteoikeussäännöksen muutos muuttaa varsin laajaan henkilöpiiriin kohdistuvat laittomat uhkaukset virallisen syytteen alaisiksi rikoksi ja lisää tutkintaan, syyteharkintaan ja tuomioistuinkäsittelyyn tulevien tapausten määriä. Laitonta uhkausta koskevan syyteoikeussäännöksen muuttaminen aiheuttaa sekä poliisille että aluesyyttäjille ja valtakunnansyyttäjän toimistolle lisääntyvää työmäärää. Kaikki julkaistut laittomat uhkaukset, joita rikoslain 25 luvun 9 §:n uudessa 2 momentissa tarkoitetaan, siirtyvät valtakunnansyyttäjän yksinomaiseen syyteharkintavaltaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että syyttäjälaitoksen resurssit jatkossakin turvataan. Syyteoikeussäännöksen muutos aiheuttaa syyttäjälaitokselle arviolta 2 - 3 henkilötyövuoden lisäyksen, jonka kustannusvaikutus olisi noin 300 000 euroa. Laskelma perustuu siihen, että rikostutkinnan kohteeksi tulevien laittomien uhkausten määrä lisääntyisi noin 1200 tapauksella vuodessa, josta ainakin puolet siirtyisi syyteharkintaan.

Raija Toiviainen
Valtakunnansyyttäjä

Anu Mantila
Valtionsyyttäjä